

Arkivnr: 2015/248-12
Saksbehandlar: Marta Rongved Dixon

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr	Møtedato
Utval for miljø og samferdsel		14.03.2018
Utval for kultur, idrett og regional utvikling		20.03.2018
Fylkesutvalet		11.04.2018

Handlingsplan cruisestrategi for Vestlandfylka 2018-2020

Samandrag

Vestlandsrådet gjorde i møte 10. november 2016 vedtak om at det blei starta eit arbeid for å lage ein handlingsplan til den vedtekte Cruisestrategi for Vestlandsregionen 2016-2020. Prosjektet har vore finansiert av Vestlandsrådet, og arbeidet har vore leia av dei to fylka som har hatt formannskapet i Vestlandsrådet i perioden.

Økonomi: Det er eit mål å auke verdiskapinga på land generert av cruisebesøk

Klima: Mange av tiltaka som er med i planen går direkte på klimaeffektar av cruisebesøk

Folkehelse: Inga direkte effekt. Indirekte effekt gjennom tiltak for å unngå trengsel og å betre luftkvalitet

Regional planstrategi: Handlingsplan cruisestrategi er ei bestilling av Vestlandsrådet basert på vedteken «Cruisestrategi for Vestlandsregionen 2016-2020».

Forslag til innstilling

Hordaland fylkeskommune sluttar seg til «Handlingsplan cruise for Vestlandfylka 2018-2020»

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør regional utvikling

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Vedlegg

- 1 Handlingsplan cruisestrategi for Vestlandfylka 2018-2020
- 2 Høyringsrapport handlingsplan cruise

Fylkesrådmannen, 23.02.2018

Bakgrunn og innleiing

Cruisetrafikken til Vestlandsregionen har auka kraftig dei seinare åra og er ein viktig del av den samla reiselivsnæringa på Vestlandet. 70 prosent av all cruisetrafikk i Norge skjer i dei fire Vestlandsfylka. Det er i alt 17 cruisehamner på Vestlandet med store variasjonar både i talet på anløp og storleik på skip. Spennet varierer frå Bergen som er Norges største cruisehamn til nokre av dei minst nytta cruisehamnene i landet. Dei 17 hamnene er registrert som aksjonærar i Cruise Norway. I tillegg er det nokre mindre hamner som ikkje er med i Cruise Norway og som har eit mindre tal anløp.

I følgje ei prognose som er utarbeidd av Transportøkonomisk Institutt, kan talet på cruiseturistar doblast mot 2041 (Dybedal, Farstad, Winther & Landa-Mata, 2015). Frå 2015 til 2017 auka talet på dagpassasjerar med om lag 28 %. Dette er dei høgaste tala som er registrert innan cruise både i Norge og i Vestlandsregionen. Det er derfor viktig å få fram berekraftige løysingar som gjer at vi framleis har eit reint og godt reiselivsprodukt å selje, og at vi framleis har lokalsamfunn som er attraktive både for fastbuande og besøkande.

Det er viktig å påpeike at det er mange moglegheiter knytt til denne auken i cruisetrafikken. Samstundes fører auken med seg ein del utfordringar. Ei av utfordringane er knytt til utsleppa frå cruiseskipa medan dei ligg til kai, der forureining både til luft og vatn kan vere eit problem. Det er også utfordringar knytt til å auke verdiskapinga og betre lønsemda for reiselivsbedrifter som leverer til cruiseindustrien. Det er dessutan svært ønskeleg at fleire reiselivsbedrifter kan levere aktivitetar og opplevingar til cruiseindustrien.

I både cruisestrategien og handlingsplanen er det reiselivsdimensjonen som har vore innfallsvinkelen, og ikkje leverandørindustrien som mellom anna verftsindustrien med sine underleverandørar.

Om saka

Dei fire fylkeskommunane på Vestlandet har utarbeidd ein felles cruisestrategi for regionen, «Cruisestrategi for Vestlandsregionen 2016-2020». Denne vart vedtatt av Vestlandsrådet 10. november 2016. Føremålet med cruisestrategien er å støtte opp om visjonen i den overordna reiselivsstrategien for Vestlandet, og å arbeide vidare med problemstillingar knytt til cruiseturisme. Dette vil ein oppnå gjennom klare og målretta strategiar for vidare utvikling av cruise som ein del av reiselivsnæringa i landsdelen.

Visjonen i reiselivsstrategien for Vestlandet er:

«Det mest berekraftige reisemålet i Europa, basert på lønsame og tilgjengelege naturopplevingar».

Hovudmålet for cruisestrategien er:

«Cruiseturismen i Vestlands-regionen skal utviklast som ein del av reiselivsnæringa på ein berekraftig måte, slik at ein tek vare på natur, kultur og miljø. Cruiseturismen skal bidra til auka lokal verdiskaping og lønsemd i regionen».

Dette skal skje gjennom fleire delmål og strategiar. Vestlandsrådet bad om at det vart utarbeidd ein handlingsplan for å nå måla i cruisestrategien.

Cruisestrategien for Vestlandet inneheld fire innsatsområder. Dette er :

- Verdiskaping
- Miljø og klima
- Produktutvikling
- Generelle strategiar

Med den auken vi ser i cruisetrafikken må vi setje inn tiltak for å ta vare på natur, miljø og samfunna våre. Auka trafikk er også eit godt høve til å styrke innteninga i cruiserelatert verksemd på land, noko som vil skape arbeidsplassar og auka verdiskaping hos næringsaktørane. Vi har med bakgrunn i dette kome fram til at det er «Miljø og klima» og «Verdiskaping» som er dei to viktigaste innsatsområda i cruisestrategien og har derfor valt å prioritere desse no. Det vil på eit seinare tidspunkt bli vurdert å lage ein fullstendig handlingsplan som omfattar alle innsatsområda. Det må nemnast at innsatsområda «Miljø og klima» og «Verdiskaping» i Handlingsplanen omfattar tiltak som også kunne vore tatt opp i innsatsområde «Produktutvikling» og «Generelle strategiar».

Handlingsplanen er utarbeidd av ei arbeidsgruppe som har bestått av reiselivsrådgivarane i fylka og konsulent Trond Amland frå 2469 Reiselivsutvikling AS. Amland har følgd arbeidet med cruisestrategi sidan starten av dette arbeidet og fekk også oppdraget som konsulent for handlingsplanen etter ei konkurranseutsetjing av oppdraget. Dei næringsansvarlege i dei fire fylkeskommunane har vore styringsgruppe for arbeidet, og vore tett på arbeidet heile vegen.

Tidleg i arbeidet med handlingsplanen kom Sjøfartsdirektoratet med ein rapport om utslepp i luft og sjø frå skipsfart i fjordområde med stor cruisetrafikk. Rapporten gir verdifull informasjon som arbeidsgruppa har nytta seg av i arbeidet med handlingsplanen.

Eit viktig prinsipp i utarbeiding av cruisestrategien har vore involvering og forankring hos næringsaktørane i regionen. Det har vore ein open prosess der det har vore mogleg å kome med innspel til prosessen og til sjølve cruisestrategien da denne var ferdig. Det vart derfor arrangert ein open innspelskonferanse i kvart fylke med bra deltaking frå næringa. Dette prinsippet har vore viktig også i arbeidet med handlingsplanen og ein har nytta ulike kjelder for å hente inn relevant informasjon. I oppstartinga av arbeidet med handlingsplanen vart det gjennomført samtalar med utvalde aktørar som arbeider med cruise, t.d. Innovasjon Norge, destinasjonsselskap, Cruise Norway og hamnevesen.

Då cruisestrategien vart utarbeidd, gikk ein breitt ut for å få inn innspel til arbeidet. Ein del av innspela som kom inn då bar preg av å vere tiltaksretta og desse er vurderte i samband med utarbeiding av handlingsplanen.

Utkast til Handlingsplan vart sendt på høyring i november 2017 med høyringsfrist 2. januar 2018 etter først å ha vore behandla i Vestlandsrådet 25. oktober 2017. Handlingsplanen vart sendt breitt ut, mellom anna til kommunar, hamnevesen, reiselivsaktørar og destinasjonsselskap. Til saman kom det inn 27 høyringsinnspel. Høyringsinnspela er samanstilt i vedlagte «Cruisestrategi for Vestlandet. Høyringsrapport, innspel til Handlingsplan. 2018». Vi har valt å ta med høyringsinnspela i sin heilheit for å unngå tolking og misforståing av budskapet til avsendar.

Handlingsplanen har som mål å konkretisere innsatsområda i cruisestrategien for å gjere miljø og klima knytt til cruise mindre sårbart samt ein uttalt ambisjon om auka verdiskaping for den landbaserte reiselivsnæringa. Dette er utfordrande. Vestlandet har store variasjonar på dei forskjellige reisemåla både når det gjeld storleik på sjølve reisemålet, talet på cruiseanløp og talet på cruisepassasjerar, infrastruktur og logistikk-løysingar. Det er også store skilnader mellom reisemål som til dømes dei større byane og mindre lokalsamfunn som inneber at dei ulike reisemåla står ovanfor ulike utfordringar og moglegheiter. Dette i tillegg til at det er store variasjonar på kor stor del cruise utgjør av det samla reiselivet i området. Desse elementa er viktig å ha med seg ved gjennomgang av handlingsplanen. Gjennom handlingsplanen har vi peika på område der regionen samla sett kan setje i verk tiltak.

Handlingsplanen sitt føremål er å optimalisere effekten av cruisebesøkande til regionen og å påverke utviklinga i ei berekraftig retning.

Handlingsplanen er delt inn i dei to innsatsområda «Verdiskaping» og «Miljø og klima». Handlingsplanen er konkretisert i mål, delmål, strategiar og tiltak. For kvart av tiltaka er det gjort greie for innhald, forslag til kven som er ansvarleg, og vidare kven arbeidsgruppa ser for seg som naturlege samarbeidspartnarar. I botnen

av strategien ligg eit mål om ei berekraftig utvikling av cruiseturismen, og at denne utviklinga skjer ut i frå oppdatert kunnskap og kompetanse.

Handlingsplanen har konkretisert 11 tiltak under innsatsområde «Miljø og klima» og 5 tiltak under innsatsområde «Verdiskaping». Tiltaka er prioriterte etter skalaen 1 - 3 som indikerer prioritering i tid, men er ikkje uttrykk for kor viktig tiltaket er.

Fylkeskommunane og Vestlandsrådet har avgrensa handlingsrom til å gjennomføre tiltak innan cruise og mange av tiltaka ber preg av å påverke aktuelle aktørar til å ta grep. Der det ikkje er mogleg å utføre tiltaka innanfor fylkeskommunane sitt handlingsrom, har vi foreslått andre aktørar. Fylkeskommunane har likevel ei viktig rolle som pådrivar og initiativtakar, for å sikre forankring av arbeidet og å støtte opp under godt arbeid. Målet om at Vestlandsregionen skal vere internasjonalt leiande på berekraftig cruiseturisme forpliktar. I arbeidet er UNWTO sine 10 prinsipp for berekraftig reiseliv lagt til grunn. Desse prinsippa vil vere rettesnor i alt arbeid med handlingsplanen.

Innsatsområde miljø og klima

Miljø og klima blir særleg trekt fram når cruise blir omtalt i media, ofte med eit kritisk eller negativt føreteikn. Utslepp i luft og fjord er eit problem, noko rapporten frå Sjøfartsdirektoratet peikar spesielt på. Bortsett frå denne rapporten med målingar av utslepp og forureining frå tre konkrete fjordar er det mangel på fakta og kunnskap om kor stort dette problemet er. Behovet for tiltak er aukande, men dette må vere basert på oppdatert og relevant kunnskap. Derfor vil nokre av tiltaka under miljø og klima handle om å innhente kunnskap og sette dette i system slik at ein kan følgje opp dette over tid. Andre tiltak går i retning av å ta initiativ, oppmode og å påverke.

Vi registrerer at delar av cruisenæringa blir meir miljøvennleg. Nye skip blir bygd med ikkje-fossilt energibruk, ny teknologi blir utvikla og cruisenæringa tek etter kvart sjølv meir ansvar for å finne meir miljøvennlege løysingar. Drøftingane i arbeidsgruppa har handla om kva ein ser som den beste løysinga ut i frå den informasjonen vi har om dette. Vi konkluderte med at utviklinga skjer så fort at ein kan ha funne nye og betre lysingar før handlingsplanen er klar for gjennomføring. Merksemnda må vere på kva målet skal vere og kva ein ynskjer å oppnå framfor å konkludere med kva metode og teknisk løysing som er best for å oppnå det. Forslag til teknologiløysing er derfor ikkje nemnd spesielt, men ein ber om at det blir greidd ut om det er mest hensiktsmessig å leggje til rette for landstraum eller anna form for ikkje-fossilt energibruk i regionen. Landstraum vil t.d. berre ha effekt i hamn, medan andre former for energi også vil ha effekt medan skipet er i fart.

Innsatsområde verdiskaping

Cruiseturismen skal bidra til å auke lokal verdiskaping og lønsemd i regionen gjennom konkrete tiltak. For å oppnå dette er samarbeid på tvers av aktørane som jobbar i cruisenæringa og landbasert reiseliv ein føresetnad. Grad av samarbeid og kommunikasjon mellom cruiseindustrien og landbasert reiseliv varierer på dei ulike destinasjonane slik også innspela til cruisestrategien viser. Cruisenæringa krev høg kvalitet på produkta som skal leverast til cruisegjestane. Dette krev kompetanseheving og opplæring av den landbaserte næringa slik at dei kan imøtekome krava frå cruiseselskapa.

Det ligg også eit uforløyst potensiale i å servere lokal mat om bord i cruiseskipa. Dette har ein t.d. fått til på Hurtigruten. Dersom ein kan lukkast med dette, vil det gi positive ringverknader også til landbruket og småskala matprodusentar som kan få fleire salskanalar.

Eit av tiltaka under innsatsområde verdiskaping omhandlar etablering av snuhamn. Det vil seie at eit cruise startar og endar i same hamn, noko som gjer at dei som skal delta på cruiset oppheld seg på staden i tida før og etter cruiset. Dette kan føre til auka landbasert verdiskaping. I handlingsplanen er Bergen og Stavanger nemnde spesielt fordi status som snuhamn krev ein god infrastruktur, m.a. overnattingskapasitet og flyplass med internasjonale ruter. Dette er det berre Bergen og Stavanger som per i dag har i tilstrekkeleg grad.

Innspel til handlingsplanen, høyringsuttalar og behandling av desse

Då sjølve cruisestrategien var ute på høyring kom det innspel som gjekk i retning av å vere tiltak. Nokre av desse er vurderte i samband med utarbeiding av handlingsplanen.

I forkant av arbeidet med handlingsplanen vart fleire aktørar invitert til å kome med innspel. Fleire av innspela her gikk på at det var behov for å klargjere kven som eig og har ansvar for oppfølging av handlingsplanen. Dette er presisert i handlingsplanen ved å legge inn forslag til kven som er ansvarleg og kven som er naturlege samarbeidspartnarar.

I arbeidet med handlingsplanen har ein bedt eit breitt utval av aktørar om å kome med innspel og som tidlegare nemnt har vi mottatt 27 høyringsinnspel. Det har vore svært viktig i dette arbeidet at dei som har ønskt å uttale seg, skal ha fått høve til dette i løpet av prosessen.

Arbeidsgruppa har lagt stor vekt på å vere nøytral og objektiv i si tilnærming til arbeidet med utarbeiding av Handlingsplan for cruise på Vestlandet. Dette er også årsaken til at høyringsinnspela er lagt ved i si heilheit.

Det er fleire som har peikt på at 2018–2020 er for kort tidshorisont for handlingsplanen. Årsaken til denne tidshorisonten er at vedtatt cruisestrategi gjeld for 2016 – 2020. Dette inneber ikkje at tiltak som er skildra i handlingsplanen ikkje vil bli sett i verk etter 2020. Arbeid med tiltak inn mot cruisenæringa på lik linje med anna reiselivsutvikling, vil vere eit kontinuerleg arbeid.

Cruisenæringa er ein viktig bidragsytar til verdiskapinga i mange norske hamner. Prognosane for cruisetrafikken viser som tidlegare nemnt at veksten i denne delen av reiselivsnæringa vil halde fram. Omsynet til miljø og klima, og til vår felles merkevare «Fjord Norge» er av ein slik art at det er naturleg og nødvendig med eit regionalt overblikk og felles mål. Ein felles handlingsplan for utvikling av cruise på Vestlandet er derfor både ønskeleg og nødvendig.

Handlingsplan Cruisestrategi for Vestlandet 2018 – 2020 skal handsamast politisk i dei fire Vestlandsfylka før han skal til handsaming i Arbeidsutvalet 26. april og til endeleg behandling i Vestlandsrådet 7. juni.

Vedlegg: Handlingsplan Cruisestrategi for Vestlandet 2018 – 2020.
 Høyringsrapport, innspel til handlingsplanen.